Työterveyslaitos

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
EDUSKUNTA

TyV@eduskunta.fi

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan s-posti 11.5.2021, asiantuntijapyyntö to 20.5.2021 / HE 80/2021 vp

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI TYÖTURVALLISUUSLAIN MUUTTAMISESTA (TYV, HE 80/2021 VP)

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työturvallisuuslakia siten, että työnantajan velvollisuutta työn vaarojen arvioinnissa täsmennetään työajan ulkopuolella tapahtuvan, mutta työhön liittyvän matkustamisen osalta. Lisäksi työnantajalle säädettäisiin velvollisuus selvittää, millä toimenpiteillä työn kuormitustekijöitä voidaan vähentää niissä tilanteissa, joissa yötyötä tekevän työntekijän työtehtävien vaihtaminen tai siirtyminen päivätyöhön ei ole mahdollista.

Hallituksen esitys on hyväksytty kolmikantaisesti työturvallisuussäännöksiä valmistelevassa neuvottelukunnassa, johon myös Työterveyslaitos on osallistunut. Työterveyslaitos on myös osallistunut asiantuntijana esityksen tekemiseen Sosiaali- ja terveysministeriön pyynnöstä.

Työterveyslaitos pitää esitystä työturvallisuuslain muuttamiseksi tärkeänä ja esitettyjä muutoksia tarpeellisina. Arviomme on, että tehdyt esitykset edistävät työntekijöiden terveyttä ja hyvinvointia.

Liikkuva työ ja työhön liittyvä matkustaminen

Vaikka covid-19 pandemiaan liittyen liikkuva työ ja matkustaminen on ainakin väliaikaisesti vähentynyt, matkustaminen huomioiminen osana työpaikan riskien ja vaarojen arviointia ei ole toistaiseksi vakiintunut. Matkustamisen määrän ja laadun arviointi on siten tarpeellista erityisesti paljon matkustavilla. Ehdotettava uusi lainsäädäntö lisännee keskustelua työpaikoilla liittyen sekä työajalla että työajan ulkopuolella tapahtuvan matkustamisen määrään, kuormittavuuteen ja tarpeellisuuteen. Etätyön kasvu koronapandemian myötä on lisännyt teknologisia valmiuksia etäkokousten järjestämiseen ja sitä kautta myös ei-tarpeellisten työmatkojen vähentämiseen. Keinoja työhön liittyvän matkustamisen vähentämiseen on siten olemassa.

Yötyön terveyshaittojen vähentäminen

Yötyön määrä on pysynyt Suomessa toimialojen muutoksesta huolimatta korkeana, vajaa 400 000 henkeä työskenteli klo 23:n ja 06:n välillä vuonna 2019 [1]. Yötyöhön liittyvä tutkimus on tuonut esille viime vuosien aikana monia vakavia työhön liittyviä terveysriskejä, kuten esimerkiksi naisilla raskauteen [2] ja rintasyöpään [3] liittyen. Yö- ja vuorotyö, sekä vähäiset vaikutusmahdollisuudet omiin työaikoihin lisäävät myös esim. lyhyitä [4] ja pitkiä [5] sairauspoissaoloja, työtapaturmia [6] ja työkyvyttömyyseläkkeitä [7] vaikuttaen siten sairauspoissaoloista ja työkyvyttömyydestä johtuviin kustannuksiin [8]. Tyypillistä yötyön haitoille on, että ne ilmenevät hyvin yksilöllisesti. Yötyö aiheuttaa esim. enemmän terveyshaittoja raskauden aikana [2], iltaihmisillä [9] ja ikääntymisen myötä [5, 10]. Tämän vuoksi on tärkeää, että työnantaja pystyy tarjoamaan päivätyöhön siirtämisen ja työtehtävien pysyvän muutoksen lisäksi myös muita vaihtoehtoja työajoista johtuvan kuormittavuuden

yksilölliseen vähentämiseen. Esim. yövuorojen lukumäärän vähentäminen ja palautumisaikojen pidentäminen on todettu olevan selkeässä yhteydessä yötyöstä johtuvien terveysriskien vähenemiseen raskauden aikana ja ikääntyneillä [2] [5] [10]. Usein vuorojärjestelmiin voidaan tehdä yksilöllisiä muutoksia ja poikkeuksia ilman olennaisia työtehtävien muutoksia. Mikäli työaikakuorituksen vähentäminen ei ole mahdollista työaikoja tai työtehtäviä muokkaamalla, tästä on järkevää antaa työntekijälle riittävä selvitys.

Päivitettävä lainsäädäntö edellyttää työhön liittyvän matkustamisen ja työaikojen kuormittavuuden arviointiin liittyvien helppoja työkaluja. Työterveyslaitos on jo aiemmin laatinut tähän liittyviä menetelmiä [11, 12] joita tulee päivittää myös jatkossa lainsäädännön uusiutumisen myötä.

Antti Koivula
pääjohtaja

Härmä Mikko
tutkimusprofessori

Lähteet

1. Taskinen, P., *Yötöitä tekee lähes 400 000, osa tehnyt vuosikymmeniä.* In *Tietotrendit*. 2020, Tilastokeskus: https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/yotoita-tekee-lahes-400-000-osa-tehnyt-vuosikymmenia/.
2. Begtrup, L.M., et al., *Night work and miscarriage: a Danish nationwide register-based cohort study.* Occup Environ Med, 2019. 76(5): p. 302-308.
3. IARC, *Night shift work*, in *IARC Monogr Identif Carcinog Hazards Hum*. 2020, IARC. p. 1-371.
4. Ropponen, A., et al., *Exposure to working-hour characteristics and short sickness absence in hospital workers: A case-crossover study using objective data.* Int J Nurs Stud, 2019. 91: p. 14-21.
5. Larsen, A., et al., *Working time characteristics and long-term sickness absence: a large register-based study of Danish and Finnish Nurses.* International Journal of Nursing Studies, 2020 (in press).
6. Härmä, M., et al., *Characteristics of working hours and the risk of occupational injuries among hospital employees: a case-crossover study.* Scand J Work Environ Health, 2020.
7. Ropponen, A., et al., *Night work as a risk factor for future cause-specific disability pension: A prospective twin cohort study in Sweden.* Chronobiol Int, 2018. 35(2): p. 249-260.
8. Turunen, J., et al., *The effects of using participatory working time scheduling software on sickness absence: A difference-in-differences study.* Int J Nurs Stud, 2020: p. 103716.
9. Cheng, W.J., et al., *Association of shift work with mood disorders and sleep problems according to chronotype: a 17-year cohort study.* Chronobiol Int, 2021. 38(4): p. 518-525.
10. Garde, A.H., et al., *How to schedule night shift work in order to reduce health and safety risks.* Scand J Work Environ Health, 2020.
11. Härmä, M., et al. *Työaikojen kuormittavuuden arviointi jaksotyössä*. 2019 [cited 2019; Available from: https://www.ttl.fi/tyontekija/tyoaika/tyoaikojen-kuormittavuuden-arviointi/tyoaikojen-kuormittavuuden-arviointi-jaksotyossa/.
12. Ahola, K., et al., *Työkuormituksen arviontimenetelmä TIKKA*. 2015: Helsinki.